

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

<i>Előfizetési díj:</i>		A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjajukért kapják.	A lap szellemi részét illető cikkek a szer- kesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénz- tárnoki —, az esetleges reklamációk pedig a kiadóhivatalnak küldendők.
Egész évre	4 frt.		
Félévre	2 „	Kéziratok nem adatnak vissza.	
Negyedévre	1 „		

Utasítás az elemi iskolai jelentések és statisztikai kimutatások ügyében.¹⁾

124—1896. szám. Újabb időben azt tapasztalván, hogy az *elemi és népiskolák részéről* évenként július hó első felében ide *beszolgáltatandó jelentések, kimutatások és statisztikai adatok* általában évről évre mind kevesebb gond- és szorgalommal s mind sejtetesebben állítanak össze, — minek következménye az, hogy az ily jelentésekből az egyházmegyei elemi oktatás állapotának hű képét összeállítani nem lehet: hivatkozva 1883 ban június 26-án 1488 szám alatt kibocsátott körrendeletemre, ezennel ismételtén és szorosan elrendelem, s azokuak, kiket hivatalos állásuknál fogva illet, felelősség terhe alatt kötele-ségükké teszem, hogy.

1.) az iskolai év befejezése után az iskolás gyermekek classificatioját szigorú lelkiismeretességgel azonnal elkészítve, egy példányban a püspöki hatóság részére is állítsák ki.

2.) Az iskolára, tanítóra és tanköteles gyermekekre vonatkozó statisztikai adatokat — az e célra, használatban lévő nyomtatott ívek rovataiba kellő szabatossággal bevezetve — a valóságnak megfelelőleg, pontosan állítsák össze s e kimutatást az iskolaszék elnöke sajátkezü aláírásával és hivatalos pecsétjével hitelesítse, hordozván érette a felelősséget is.

3.) A lelkipásztorok szoros kötelességüknek ismerjék, a tanköteles mindkét nemű gyermekeket — az anyakönyvek nyomán évről évre pontosan nyilvántartani, — valamint azt is, hogy ezek közül hányan járnak s minő iskolába? hányan nem járnak semmiféle iskolába? Ez a statisztikai kimutatásban pontosan és világosan feltüntetve legyen.

4.) Miután a fennebb idézett 1883-iki 1488 szá-

mu körrendelet utolsó szakaszában előírt jelentést sokan mellőzendőnek vélik, — ez úttal is szorosan meghagyom, hogy az ott pontonként kitűzött kérdésekre pontos feleleteket tartalmazzon a jelentés. Sőt ezen felül arra is kiterjedjen, hogy a nem katólikus (állami, községi, vagy felekezeti) iskolákba hány kath. (fiú és leány) gyermek jár? ezek kitől nyernek vallásoktatást? hány órában hetenként? és miő eredménynyel? — Ez áll nemcsak az anya-, hanem a fiók-egyházközségekre is?

5.) Ezen iskolai relatiót, a szükséges jelentés és statisztikai kimutatással együtt — betérjeszteni tartoznak azon lelkészek is, kiknek plebániájában után nem létezik kath. iskola.

Károlyfehérvárt, 1896 január 10-én.

† **Ferencz,**
püspök.

A kolozsvári piaristák és az erdélyi róm. kath. Státus.

Az alábbi sorok írójának olyan irományok — eredeti fogalmazványok vannak a kezei között, amelyek ott nem sokáig maradhatnak, de a melyeket ha egyszer keze közül kiadott, nehezen kaphat többé vissza, amelyek pedig nagyon fontosak, mert az erd. róm. kath. statusnak nevezetes culturmunkájára vonatkoznak, fontos jogi viszonyát érintik és a melyek már 100 éves kort túlhaladván emlékezet okáért is felújíthatók illetve emlékezetbe visszaidézhetők. Ezen irományok vonatkoznak a piaristáknak Kolozsvárra történt betelepítésükre s jónak láttam azokat az eredeti latin fogalmazásokból a szöveghez való szolgálai ragaszkodással ugyszólva szóról szóra lefordítani s az alábbiakban minden feldolgozás nélkül mint okmányokat közölni.

Kezdjük a dolgot elülről.

Gr. Kornis Mihály az erdélyi udvari cancellaria elnöke 1776 évi március 7 én 267 sz. alatt kelt levelében tudatja a piaristák tartományi főnökével Orosz Sigmondal, hogy Ő Felsőségének szándéka már a következő tanév kezdetével a convictus és seminarium vezetését, nemkülönbön a philosophiai és matematikai tanszékeket a humán osztályokká!

1) Nmlt. püspök urunk III. számú körleveléből. Szerk.

együtt a kolosvári egyetemen a piaristákra bizoni (concedere.)

Evégre kívántatik 2 regens, az egyik a convictusba, a másik a seminariumba, 4 subregens, mindenik házba 2—2. A regensek gondoskodnak a számadás kötelezettsége mellett középköz juttatott alapítványi pénzekből a növendékek élelméről és egyéb szükségleteikről, a német és a magyar nyelvben járatosak kell, hogy legyenek és hogy már más intézetekben foglalkoztak legyen az ifjuság nevelésével. A subregensek közül az egyiknek járatosnak kell lenni a francia nyelvben, hogy a nemes ifjakat külön órában taníthassa; kettőnek a német nyelven való fogalmazás ékes stílusában kellett jól jártosnak lenni, hogy az egyik a nemes convictusokat, a másik a seminaristákat, a kik a rhetoricát már elvégezték, a német nyelven való fogalmazásban és levélírásban hetenkint legalább három nap taníthassa; a negyedik subregensnél a német nyelvnek az ismerete nem kívántatik meg annyira, mert ő a növendékek felügyeletén kívül a huzmán iskolák előjárójának (praefecti) tisztével volt megbízandó.

Kívántatik még 2 concionator, a kik közül az egyik a magyar, a másik a német szóoklásban tünjék ki (eminens), a kikhez járul még egy harmadik is, a ki a német és a magyar nyelvet ismeri, a kire az academiai templom gondozása és a chorus felügyelete bizatik, a ki ünneppapokon a magyar szóokliatok tartja s a ki a catechesist végzi.

A logica, physica és mathematica tanárainak csak a magyar nyelvet kellett birniök, de a mathesis tanárainak járatosnak kellett lenni a polgári építkezésában is, hogy legalább hetenkint egy órában azon növendékeket, a kik már a rhetoricát elvégezték, az épületek tervrajza és más idevonatkozó tárgyakban tanítani képes legyen.

A huzmán iskolák hat tanára közül azon négynek, a kik az alsóbb osztályokat bezárólag a syntaxisig tanítják, a német és a magyar nyelvet tudniök kell, mert ők kötelezve lesznek, a mint az iskolai órát elvégezték, részint a convictusban, részint a seminariumban mint felügyelők (praefecti) a növendékekre vigyázní.

Az elszámolt egyénekén kívül még egy küldendő, a ki a német nyelvet értse, az elemi oktatásban (in methodo normali) jól járatos legyen, hogy részint a főiskolát (Haupt-Schul) a melléje adandó három tanítóval veze-se, részint pedig a victusokat és seminaristákat, a kik a latin iskolában járnak, de a német nyelvben járatlanok, otthon külön órákban oktassa.

Mindezen egyének nem egy bizonyos collegiumban együttesen fognak lakni, hanem közösen a növendékekkel részint a convictusban, részint a seminariumban, a hol a növendékekkel való közös étkezésükről, fűtésről, világításról és a lakás berendezésére szükséges egyebekről gondoskodva lesz ugyanazon modozatok szeriut, mint a hogy addig a regensek és subregensekkel történt.

Ezek után Gr. Kornis felhívja a rendfőnököt, hogy nyilatkozzék, hogy képes-e saját provinciájából 19 olyan egyént adni, a kik a felsorolt minősítéssel bírnak és a kik közül legalább 12 a német nyelvben jártas, mert különben a hiány az austriai provinciából fog pótoltatni és egyszersmind arra is felhívja a rendfőnököt, hogy arra nézve is nyilvánítsa véleményét, hogy mennyi volna más convictusokban és

seminariumban divó szokás szerint minden egyes ruházata és más kisebb szükségleteire megállapítandó.

A rendfőnök 1776 évi május 16-án kelt levelében a feljök fordult figyelemért köszönetet mondva kijelenti, hogy a jelenlegi gyenge létszám mellett is képes a kívánt számú és minőségű egyéneket adni s egyuttal feltételeit is előadja.

Ezek közül az első feltétel, hogy a regensek egyike más collegiumok mintájára *rectornak* nevezessék, a kinek mint előjárónak a többiek mind alatta legyenek.

A második feltétel az, hogy az egyes rendtagok, a mire szükségük lesz, még a külső ruházatot is a rector kezéből vegyék.

A harmadik feltétel, hogy kéri a rendfőnök a jóakaratot a trencsényi collegium iránt, hogy az képes legyen a jelentkező noviciusokat növelni. Ezen három feltétel elfogadásáért könyörög alázatosan a rendfőnök.

A felettebbiekén kívül az egyes egyének belső és külső ruházata és más magán szükségleteire kér a rendfőnök meg a regenseknek 200—200 frtot, a subregenseknek, a concionatoroknak, professoroknak és praefectusoknak 150—150 frtot, azoknak pedig, a kik bezárólag a syntaxisig fognak tanítani 100—100 frtot. Egyszersmind készségeit fejezi ki a rendfőnök, hogyba nem csak Kolosvárt, de más helyen is szükség lenne reájuk, magukat a legszívesebben ajánlják fel.

Mi. dezeket Gr. Kornis a Felséggel tudatva Mária Theresia még 1776 évi június 7 én 717 sz. alatt kiadta idevonatkozó rendeletét a catholica comissionának és Gr. Kolonits erdélyi püspöknek, a mikről [egyidejüleg Gr. Kornis értesítette a rendfőnököt is.

Gr. Kornis a rendfőnökhez irt ezen levelében tudatja vele, hogy Ő Felsége föltételeit elfogadta, azokon csak annyi módosítást tett, hogy a poesis és rhetorica tanárai is a többi huzmán osztályok tanáiraival egyenlően 100—100 frtot kapjanak és hogy a mise stipendiumok, a miket jötevek az academiai templomban szolgáltatnak, részint a templom szükségleteire, részint pedig azon kolduló szerzetesek felségelésére fordítassanak, a kik gyűjtés által (per collectas) a szükséges segedelmet nem tudják beszerezni, vagy elegendő alapítványokkal nincsenek ellátva.

Igy megállapítván azon lényeges föltételek, a melyek alatt a rendfőnök magára vállalta a kijelölt kellekekkel bíró egyéneknek szolgáltatását, értesíti őt, hogy a továbbiak iránt az alapok igazgatói utasítást kaptak. Es így nincs egyéb hátra, mint hogy a rendfőnök a kívánt 16 egyént minél hamarabb előszerezze és azt, a kire rectori czimmal a felügyetlet bizoni akarja, július vége felé Bécsbe küldje, hogy ott legalább föbb kötelességei felől értesüljön és hogy kellő intézkedéseket tehessen többi társainak is legalább szeptember felé való útrakeléséhez.

(Folyt. köv.)

A szent hivatal vagy általános vizsgálat kongregációja.

(Congr. S. Officii seu Univ. Inquisitionis.)

(Vége.)

Nem minden tancselekmény, melyet a pápa mint az elsőség alanya végez, tekintendő eo ipso „ex cathedra“ való tancselekménynek. Erre nézve szükséges, hogy a pápának minden kétséget kizárólag meg legyen a szándéka a tant

meghatározni és előírni az egész egyház számára. („Romanus pontifex, cum ex cathedra loquitur, i. e., cum omnium christianorum pastoris et doctoris munere fungens pro suprema sua apostolica auctoritate doctrinam de fide vel moribus ab universa Ecclesia tenendam definit, . . . infallibilitate pollet“ vatikáni határozat.) — Bár a pápa — úgymond Grisar — megerősítvén a kongregáció határozatát igazán hit- vagy erkölcs ügyében nyilatkozik és pedig mint a pápa, az egész egyházra vonatkozó alakban, még nem következik, hogy a pápa valamit meghatározni, végérvényesen eldönteni akar. Nincs ugyanis szándékában ilyenkor tanítói legfőbb tekintélyével ama döntő alakban élni, melyben egyedül és kizárólag van neki megígérve a csallhatatlanság. Hogy nincs az a pápa szándékában a közönséges jóváhagyásnál, erre felhozza bizonyítékul szerző azon nyilatkozatokat, melyeket a pápák az Inkvizíciónak az ő előökletök alatt tartatni szokott ünnepélyes üléseibebe tettek és így folytatja: „hogy juthatott eszébe theologusnak azt állítani, hogy az Inkvizíció kongregációnak említett határozatai „ex cathedra“ való csallhatatlan nyilatkozatok. Es csakugyan oly egyhangulag Grisar mellett nyilatkoznak a theologusok, hogy nézetét manapság a theologusok általános véleményének mondhatjuk. Például: Franzelin: „Quod sententiam congregationis ratam habet et sua suprema auctoritate confirmat summus pontifex, id non efficit definitionem ex cathedra, nisi ipse suum faciat atque ex sese edat decretum, cum necessariis sigis intentionis definitio.“ (De divina traditione et Scriptura ed. 2. pag. 133.) — Palmieri: „Ut sit definitio ex cathedra Romani Pontificis, oportet, ut sit sententia ab ipso Romano Pontifice prolata vel probata suoque nomine proposita fidelibus credenda. Etenim definitio huiusmodi est actus proprius primatus Aliud est, quod pontifex velit, ut congregationis a se institutae fungantur suo munere et potestatem eam exerceant, quam ipsi participavit, aliud est, quod ipse ex cathedra docens illud idem affirmet quod illae docent. Potest enim Romanus pontifex partem suae potestatis aliis delegare et velle, ut eis a cunctis pareatur, quin tamen sibi adimat ius innatum ultimam definitivam sententiam proferendi et corrigendi errores, qui vitio hominum in sententiam delegatorum obreperint. Ut ergo definitio ex cathedra Romana habeatur, loqui debet ille, qui in cathedra sedet, qui est solus episcopus Romanus.“ (De Romano Pontifice pag. 648.)

Hurter: „Cum, summus Pontifex nemini possit communicare infallibilitatem, sicut nec primatum, cui illa est adnexa, quamvis possit quosdam in partem sollicitudinis vocare: hinc decreta harum congregationum non sunt infallibilia, etiamsi pontificis nomine et auctoritate sint edita, imo etiamsi edantur facta ad ipsum relatione ipsoque sciente, consentiente et hoc modo ea approbante. Ut censeri possint infallibilia, necesse est, ut pontifex ea propria faciat, proprioque nomine edat cum iis adiunctis, quae in definitione vaticana de Romani Pontificis infallibilitate indicantur: quo in casu congregatio se habet tantum per modum consentientis.“ (Medulla Theolog. Dogma. pag. 245). — Bouix, Lacroix, Zakkaria ellenében — a kikhez az újabb theologusok közül Scheeben látszik csatlakozni, de határozott állást nem foglal el — hivatkozhatnánk még a tekintélyek egész seregére, a melyből legyen elég még egyszer Franzelint megszólaltatnunk: „Hac de re consului plures theologos Urbis eosque tam graves,

ut sententiam non verear Romanam appellare.“ (Tract. de div. tract. et script. pag. 145.)

A mondottak kapcsán tovább fűzzük a kérdést, képezhetik a Congr. S. Officii határozatai a ker. kath. hit tárgyát?

Hogy valamely tan a ker. kath. hit tárgyát képezze, ehhez kétféle kívántatik. Először, hogy ki legyen nyilatkozatva (regula fidei remota), és másodsor, hogy a Krisztus által alapított és a Szentlélek örökösége alatt álló tanítóhivatal garantirozza azon tannak kinyilatkoztatott jellegét (regula fidei proxima). — Ezt a tanítóhivatalt pedig Krisztus intézkedése értelmében csakis az apostolok utódaiban, a világegyház püspöki karában Péter utódaival élükön, és különösen is sz. Péter utódjában, a római pápában szabad látunk. A kongregációk ha mindjárt a pápa különös parancsára vagy jóváhagyásával nyilatkoznak is, — ha mindjárt peremptorie, definitive nyilatkoznak is valamely tani jellegű kérdésben, nyilatkozataik a hit tárgyát nem képezhetik. E tekintetben egyedül azon eset képez kivételt, ha a kongregáció az illetékes tanítóhivatal után ismétli valamely tannak kinyilatkoztatott jellegét és újból kimondja a cenzurát oly tanra, mely különben is magán viseli az eretnokség bélyegét. A kongregáció ez esetben nem mint bíró szerepel, hanem csak mint tanu, — non iudex sed testis fidei. — E szerint a kongregáció nem sütheti az eretnokség bélyegét oly tanra, mely előbb már eretnek nem volt. Következéleg valami oly tételket, melyeket az Inkvizíció tagjai elvetettek, bár ex specialis mandato Romani Pontificis vel confirmante Papa kárhoztattak, egyedül az ő kárhoztatásuk miatt nem eretnokség, hanem csak temeraria agendi ratio. Temeraria agendi ratio, mert ellenszegülés a pápa, a hívők legfőbb tanítója bár nem csallhatatlan, de közvetlen tanítói segédhivatalának és mert azon általánosnak mondható felfogás, hogy Inkvizíció határozatai, habár a pápa különös parancsára vagy jóváhagyásával adatkak ki, azért nem csallhatatlanok, e felfogás jobbadán platonikus értékű és ritkán lesz gyakorlativá. Mert az Inkvizíció határozatainak igazságáról kezeskedik a lassuság, körültekintés és vigyázat, mely a kongregációk eljárását vitás ügyekben jellemzi.

Természetes, hogy lehetséges azon eset, midőn valaki jogosan fel van mentve a kongregációnak pápailag megerősített határozatát illető elfogadás kötelezettségétől. Mint Hurter is mondja: „Quod si menti fidelis graves et theologicae obversarentur rationes in contrarium, licitum ei esset formidare, dubitare, conditionate assentire, imo et suspendere assensum, donec innotescat consensus Ecclesiae universalis vel Romani Pontificis; hinc etiam liceret ad alius appellare tribunal, sc. vel ad concilium vel ad Romanum Pontificem.“ (Medulla Theolog. Dogm. p. 246.)

(E. E. Kzl.)

A magyar politikai hírlapirodalom kifej- lődése.

— Péter János. —

Mai napság mindenkinek megvan a kedvelt szellemi csemegeje; sokan regényeket, néhányan a költőibb szelleműek verseket

olvasnak; de már újságot mindenki olvas. A ki viszonyainál fogva, legtöbbször vagyoni állapota következtében több idővel rendelkezik szórakozásra: az rencésen már reggelinél átfutja a lapokat; a kiknek a nap terhet késő estig kell cipelniük, azok csak este fordíthatnak néhány percet a napi események átnézésére. De arról mindnyájan meg vagyunk győződve, hogy hírlapok nélkül el nem lehetünk s a híreket lehető legkorábban szeretjük megtudni. Ez a kellő értesültség a legtöbb eseményről hozzánk vidékiekhez legalább egy nap múlva jut el. Az angol katonához Ausztráliában 1—2 hónap alatt érnek el a hazai hírek, de még akkor is az újság ingerével hatnak rá. Közöttünk is keveset lehetne találni, ki akkora közönyösséggel, sőt cynizmussal viseltessék a világ folyása iránt, mint az egyszéri pap, ki év végén vette meg az újság egész évi számaint, hogy jövő új évig a múlt év eseményeit élvezze.

De a mostani emberek nagy része nem tudja sietős századunkban ezt a böles nyugalmat magára erőszakolni. Nem is esoda, mikor a hírlapok érdeklődésünket ezer meg ezer módon bivják fel. A napi lapok egy-egy régi hadsereg vívmányait érik el lázas működésükkel; gondolkozásra ébresztenek, képzeletünket foglalkoztatják, mulattatnak, vitás kérdéseinkben eligazítanak, habozásunkban támogatnak, elhatározásra serkentenek. Ezenkívül a szaklapok, bármely foglalkozású legyen az ember, az életpálya folytatásához és tökéletesítéséhez szükséges tudnivalókkal látnak el. Még a vidéki lapok is tisztas feladatot teljesítenek: szolgálják az illető hely érdekeit; figyelmessé teszik a közönséget a helyi hiányokra, fogyatkozásokra, ostorozzák a társadalmi félszégeket, sürgetik az anyagi és szellemi haladást; közvetül szolgálnak a nagy közönség és azok között, kiknek figyelembe veendő mondanivalójuk van.

Igaz, hogy a sajtónak e fontos szolgálataival szemben káros következményeit is látjuk. A legfőbb bűne, a mit szemére szoktak hányni, az, hogy a tehetséges írók erejét is elforgácsolja, megoszlatásra készíti, s akadályozza a nagy irodalmi művek alkotásában; aztán, hogy a közvéleménynek néha hamis hőmérője; továbbá, hogy a társadalom minden szennyét napfényre hozza. Az elsöben csak némileg van igazuk a sajtó gáncsolóinak; mert a jelesebb írók hatása a lapok útján nagyobb közönségre terjed ki, mint esetleg alkotandó műveikkel tehetnék. A más két vád jó részben nem cáfolható meg; de tudjuk, hogy minél nagyobb a földi nagyság, árnyéka is annál nagyobb. Ha tehát a sajtó ily átalakító befolyással van a társadalomra s benne minden egyesre, hadd ismerkedjünk meg a hírlapírás eredetével és a magyar politikai hírlapirodalom kifejlődésével.

Már a rómaiaknál rátalálunk a hírlapírásnak kezdetleges nyomaira. Julius Caesar ugyanis elrendelte, hogy az állami és városi ügyekre vonatkozó híreket egy fehér táblán, az úgynevezett *albumon* kifüggeszék. A köztársaság Caesar erőszakos halála után császársággá változván át, a császári családban előforduló események kerültek az album élére, ezekhez esatlakoztak a napi hírek. Már akkor sokan abból éltek, hogy e napi újságokat távoli tartományokban lakó megbízóknak megküldötték.

Az efféle írott papirlapok a bizalmas közlemények természetével bírtak s divatjuk az évszázadok folyamán sokáig fennmaradt, így Velencében még a XV. században is, tehát

a nyomtatás feltalálásának idejében készítettek írott hírlapokat, a *notizie scritte*-kat. De már ebben az időben nyomtatott lapokra is találunk. Nem a mai értelemben vett újságokat kell e nyomtatott lapokon értenünk, mert hiszen az újságírás akkor legkezdetén állott. Nyomtatott papiroslapok voltak azok, melyek bejárták Európát. Izgató esemény elég volt a közönség kíváncsiságának felgerjesztésére: az új világnak, Amerikának felfedezése, a török háborúk, melyek egész Európát közelről érdekelték. 1504-ből a Mundus Novus című újságlap az új világrészről szól, egy másik 1505-ben Braziliáról.

Magáról a mohácsi csatáról három ilyen újságlevél maradt ránk. A XVI. században röpívek nagy számmal keletkeztek, néha egyszerű képekkel, közönséges fametszetekkel díszítették fel, hogy a figyelmet jobban megragadják. Mind Ezek ma már csak a régiség tisztas becsével hatnak ránk, de még történelmi értéket sem tulajdoníthatunk nekik, mivel feltűnően gyermekesek vagy a borzalmasságot hajhászszák.

Ezen röpívek nagyrészt Olasz-és Németországban jelentek meg, de Manlius Jakab, vándorsajtóján a XVI. sz.-ban Monyorókeréken, nálunk is többit bocsátott közzé. Egyiknek címe *Neue Zeitung aus Ungern*, Magyarorsz. Újdonság. Egy másik 1593-ból egy Konstantinápolyban megessett égi jelenséget ír le.

Mind ezeknek megjelenése nem volt időhöz kötve. 1590-ben Lautenbach Konrád *Relationes semestrales*, Félévi Értesítések címmel adta ki az első rendes tudósításokat félévi időközökben. Sőt 1597-ben Frankfurtban egy hazánkra vonatkozó féléves folyóirat is jelent meg. Címe ez volt: „A magyarosz. és erdélyi hadakozásoknak tüzetes leírása, melyek a kereszténység örökölt ellensége, a török és a keresztények között Magyarország déli és északi részén, Erdélyben, Oláhországban, Moldvában, Lengyelországban, Bulgáriában, Perzsiában az elmúlt 1596. év öszétől 97. év tavaszáig előadódta, a mi ezek csatákban, összeesapásokban, várak, városok, erősségek bevételére vonatkozólag, ezen háborúban említésre méltó történt.

Mind ez sok biteles írásból nagy szorgalommal van összeállítva, hogy a keresztény olvasónak emlékeztetőül és figyelmeztetőül szolgáljon, a keresztény katonaságot meggyőzelemre sarkalja.“

Ezután már nemsokára létrejött az első rendes hírlap is Strassburgban 1609-ben *Zeitung* címmel, melyre 1615. a *Frankfurter Zeitung* következett. Rövid időre majd minden országnak lett egy ily lapja, így Angolországuk 1622-ben hetilapja, Franciaországuk a *Gazette* című lapja 1631-ben, Svédországuk 1643-ban, Dániának 1644-ben, Németalföldnek 1656-ban, Olaszországuk 1684-ben, Oroszországuk 1703-ban, Ausztriának 1703-ban Amerikának 1704-ben, nekünk 1705-ben latin nyelven, magyar nyelven 1780-ban, Törökországuk 1825-ben.

Az első napilap 1702-ben Angliában jelent meg *Daily Courant* (Debli . . .) címmel. Az angol hírlapokban már régi időben sok furcaságot lehetett észlelni. „Például midőn 1713-ban behozatott a hírlapbélyeg, egy angol szerkesztő, hogy kijátszhasa ez intézkedést, vászonra nyomatta hírlapját, s naponként Politikai Zsebkendő néven bocsátotta közre.“ (Ferenczy: Hírlapirod. 9. l.)

A hírlapok keletkezési évének feljebb közölt sorozatából

lábhattuk, hogy nálunk meglehetősen későre jött létre az első rendes újság. A XVII. század háborús, forrongó évei az érdekes eseményeket csak úgy öntötték, de nálunk mégsem akadt merész vállalkozó, ki hírlap kiadásra szánta volna magát. Még a II. Rákóczy-féle nagy hullámokat verő nemzeti mozgalom tetteit is idegen termékekől olvasta Európa és a hazánkbeli kíváncsi közönség is; első sorban a *Wienerisches Diarium*-ból, *Bécsi Napló*-ból, mely azonban, míg a magyarokat lázadóknak nevezvén minden képtelenséget rájuk fogott, addig a német vezéreket hihetetlen hazudozással magasztalta, úgy hogy nálunk biveit nyomtatott hazugságoknak neveztek. Ennek ellensúlyozására adták ki *Mercurius Hungaricus* (Magyar Hirmondó) címmel az első heti közlőt, mely latin nyelven hibebb képet akart adni a magyarországi eseményekről a külföldi követeknek és udvaroknak, mint a Wienerisches Diarium (Bécsi Napló) tette. Később átváltották s havonként csak egyszer jelent meg, nevet is mást adtak neki, *Mercurius Veridicus ex Hungaria*. Azonban Rákóczy kibújdosásának évében a *Mercurius Veridicus* is megszűnt, mely a maga idejében elég biven képviselte és szolgálta az ügyet.

A *Mercurius* megszűnése után Bél Mátyás szerkesztett egy másik lapot Pozsonyban *Nova Posoniensia* (Pozsonyi Újság) címmel, mely hetenként négy levélen pontosan megjelent. Rendszeres cikkről vagy olvasmányról benne szó sem volt, rendszeren az uralkodót és családját érintő hírek, főrangúak házassága, halála, elemi csapások, kereskedelmi apróságok töltötték meg. A liszaboni, madridi, párizsi, londoni, bécsi, varsói hírek is tekintélyes helyet foglaltak el, míg a magyarországiak és pozsonyiak néhány sorra szorítottak. A Pozsonyi Újság is csak másfél évig állhatott fenn. Helyét német újságok foglalták el, melyek azonban nem tanácskönyvek ezen a terepen semmi fellendülésről. Mindazonáltal ezek voltak a magyar hírlapirodalom kezdetleges fokán a minták, melyekhez az újságírók magukat szabták. „A magy. hírlapirodalom kezdetének igen gyarló mintát szolgáltatnak ezek a hazai idegen nyelvű hírlapok, e tartalmilag üres, szegényes kiállítású s szerkesztésben idegen minták után készült időszakai sajtótermékek. Mindegyike ugyanazon hang vonul keresztül, egyforma színtelenség, hasonló iránytalanság, jellemzi valamennyit. Egyik sem képvisel elvet, egyiknek sincs megszabott s következetesen vallott iránya, csupa esetlegesség és alkalmiság szüli egyik évfolyamát a másikra. Sem a beltartalom, sem a külső beosztás, a lap berendezése, összeállítása nem mutat haladást. A XVIII. század második felének német hírlapjai nem jutottak tovább a század elején élt latin hírlapnál. Nemesak nálunk volt ez így, hanem külföldön is.“ (Ferenzy: Hírlapirod.) De hogyan is állíthatnánk túlságos követeléseket a XVIII. század hírlapirodalma iránt, mikor a hírlapírás még a szerkesztőnek is rendszeren csak mellékes dolga, ki elégnek találja a híreket kiollózni a külföldi újságok cikkeiből, vagy egy-egy tudósítójának közleményét felereszteni.

(Folyt. köv.)

KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

Jegyzőkönyv

Felvétett az udvarhelymegyei róm. kath. tanítóegylet sóvidéki fiókkörének 1895 évi november hó 11-én Orszegyhelyben megtartott fiókköre gyűlésén.

Jelen voltak:

Elnök Stiller István szt.-tamási plebános, Németh Gyula orszegyhelyi s.-lelkész, Hajdó András orszegyhely-dialfai, Borbáth József sz. királyi, Antal János lengyelfalvi, Tamás József és Gál Sándor orszegyhelyi, Kerecsi Lajos korondi tanítók.

Tárgyaltattak:

1) „Veni Sancte“ és szt. mise után Gál Sándor tagtárs iskolájában elnök a D. a. J. Kr. köszöntéssel üdvözölvén a csekély számban megjelent tagokat, felolvasta elnöki megnyitóját a „Tantestületi szellemről.“

Gyűlés éber figyelemmel hallgatta a szép elnöki megnyitót és éljennel fogadta.

2) Meghallgattuk Gál Sándornak a II. osztálylyal a „Beszéd és ért. gyak.“-ból „A községi lakók foglalkozásukra nézve“ című lecke tanítását; továbbá Tamás Józsefnek a birtokos, sajátító, tulajdonító és tárgytárgyakról tartott tanítását a IV. osztályban.

3) Felolvastatták a múlt gyűlés jegyzőkönyve ez alkalomra felkért jegyző Kerecsi Lajos által. A múlt gyűlés jegyzőkönyve minden észrevétel nélkül helyben hagyatott és aláíratott.

4) Borbáth József szt.-királyi tanító szavalt: „A ledött szobor“ című költeményt Petőfi Sándortól. A gyűlés éljennel fogadta a szavalatot és köszönetet mondott szaválóinak.

5) Kerecsi Lajos korondi tanító felolvasást tartott ily címmel: „A tanító borsu kedélye és a napi munkaeredmény.“ A gyűlés a gondolattal összeállított, szép és tapasztalatból merített felolvasásért felolvasónak köszönetet szavazott és kijelenti, hogy bármikor szívesen és örömmel meghallgatja az ily felolvasást.

6) Elnök előterjeszti Gáspár János köri jegyző lemondását. A gyűlés sajnálattal veszi tudomásul az előterjesztést; tekintettel a jegyző kedvezőtlen egészségi állapotára, lemondását elfogadja és eddigi működéséért, melyet teljes odaadással és ügybuzgósággal teljesített, köszönetet szavaz.

7) Elnök nyomban kitzte a jegyző választását. Gál Sándor tagtárs ajánlataira egyhangulag megválasztott Borbáth József szt.-királyi tanító.

8) Ezután következett a tanításokra vonatkozó bírálatok megejtése. A megjelent rendes tagok száma ugyan csekély vala, de azért a bírálatok során csupa élénkség uralkodott. A jelen volt tagoknak több oldalú észrevételei után mindkét tanítás teljesen sikerültnek nyilvánították.

9) Az indítványok során Németh Gyula s.-lelkész ur a felolvasott szép elnöki megnyitót valamelyik lapban leendő közlésre ajánlja. Gyűlés helyesli az indítványt, felhívja a jegyzőt, hogy Elnöktől valamelyik lapban leendő közlés végett kéjje át a megnyitót.

10) Program szerint következett a jövő gyűlés helye ideje és tárgysorozatának megállapítása. Jövő gyűlés helye, Atyha, ideje 1896 évi február 20 tája.

Tárgysorozata:

1) Imre Ferencz helybeli kántortanító tanít tetszés szerinti tárgyól.

2) Rettégi József helybeli plebános tanít a kátéból.

3) Antal János szaval.

4) Kerezi Lajos felolvasást tart.

5) Megoldása ezen kérdésnek: „Minő szigor alkalmazandó a gyűlésből elfogadható ok nélkül kimaradott rendes tagokkal szemben?”

Több tárgy nem lévén, Elnök Tamás Pál oroszhegy-községi jegyző és Tamás Agoston szintén odavaló közs. bíróknak, mint vendégeknek a tanügy iránti buzgó érdeklődésükért, — a jelen volt tagoknak buzgó munkálkodásukért szíves köszönetét nyilvánítván, a gyűlést délután 2 órakor Jézus szt. nevében bezártnak kijelentette.

Kelt mint fennebb.

Borbáth József, s. k.
fiókköri jegyző.

I R O D A L O M.

— „**Világosság a sötétségben.**“ Vitázó katekizmus, írta Scheffmacher Jakab S. J. fordította győri Farkas Sándor nyug. plebános. 1896. Megrendelhető a fordítónál Perbetén (Komárom m.) Ara 3 korona, *tanítók és növendékeknek 2 korona. Eliam e. S.*

A 18-ik század első felében Straszburg városában működött Scheffmacher Jakab S. J., több kiadást ért s legújabbán 1859-ben kinyomatott Vitázó Katekizmusát fordította németből Győri Farkas Sándor nyug. plebános.

Az egyház szeretetétől lángoló jezsuita ezen könyv megírására azon cél vezette, hogy a katolikus híveknek szemben a protestánsok támadásaival oly munkát nyújtson, amelyben mintegy tükörben fellehessen ismerni a protestantizmus tévelyeit s azokat azonnal meg is cáfolhassa a támadott fél. A könyv akkor, midőn a hitviták napirenden voltak, nagyon hasznos szolgálatot tett az igaz hívőknek, de nyelvünkre való átültetésével igen is méltánylandó munkát végzett a fordító napjainkban is, mivel e 160 oldalra terjedő vaskos füzet alakjában megjelent könyv, s protestánsok által hitcikkelyeink ellen felhozott vádak, ellenvetéseket, kérdések és feleletek alakjában oly világosan és szakismerettel cáfolja, hogy nemcsak az eretnekek közt működő lelkesek használhatják fel sikerrel egyházi szóoklatainkban, hanem igen nagy szolgálatot tesznek egyházunknak, ha hiveik körében is elterjesztik. Magában foglalja ugyanis e könyv az úgynevezett reformáció keletkezését, szülőokát; szól Krisztus igaz egyházáról, részletesen foglalkozik a hitcikkelyekkel, kiterjed a szentek tisztelésére, a szentmisére, a purgatórium létezésére, kimerítően ír a bucsukról, elégtételről stb.

A fordítás kevés javítást igényel ugyan, de ez a mi becset nem rontja le. — Vajna fordító függelék gyanánt a magyarországi protestánsok szokásos szólás formáit (*magyar vallás, tiszta hazafiság* stb.) melyekkel maguknak még ma is a beavatottak előtt reklamtól csinálnak, szintén ismertette s kérdések és feleletek alakjában könyvéhez csatolta volna! Így a mi viszonyainkat is felülelve, könyve a közhasználatra még alkalmasabb lett volna.

— **Milléniumi Jegyzőkönyv** az Eger-főegyház-megyei róm. kath. Tanítóegyesületnek 1895. évi október hó 23. 24-én tartott képviselői közgyűléséről. Eger. 1896. Ers. lyceumi nyomda. S. r. 166 l. — Az előttünk fekvő munka a jegyzőkönyveknek nem sablonos keretében mozog; amennyiben nem csak egy nagy egyházmegye tanítóinak népes gyülekezetéről rajzol képet, hanem egyszersmind a közgyűlés gazdag anyagából oly bőséges forrást nyit meg a milléniumi népsik. ünnepek tarthatásához, hogy e téren az Egerfőegyház-megyei Tanítóegyesület **tevékenysége** pártatlanul áll. Kezdve az elnöki megnyitó beszédétől, a jegyzőkönyvnek majdnem minden része a milléniummal való legbensőbb kapcsolatban. A tanítóegyesület u. i. nemcsak maga ünnepelte e közgyűlése alkalmával az ezeréves multnak öröm ünnepét, hanem széleskörű előmunkálatok után, e közgyűlésén megvitatta, megállapította egyszersmind azon részletes programot is, amely szerint ünneplendő a népiskolákban a millénium. E tervezethez mindjárt közölve van az ünnepség keretében a gyermekekhez a tanító által intézendő beszéd valamint az ünnepség idejében tartandó érdekes, népies zammalt írt s több részre osztható felolvasás is a honfoglalásról, őseink vallási, családi és társadalmi életéről. Szóval: a milléniumi iskolai ünnepek annyira részletezve vannak, hogy méltán mintául szolgálhat e jegyzőkönyv tartalma országsgazerte az elemi népsik. milléniumi ünnepek megtartására.

— **A „Jó Pásztor“** XIV-ik évfolyam IV—V. Március. Aprilisi füzeté a következő tartalommal jelent meg: 1. Vasárnap délut. tanítások. Nagy bójtben. A tékozló fiúról. Tartja: Onokrotalusz (folyt) IV. a sz gyónás hiányairól V. Az elégtételről VI. A megtért bűnös boldogságról 2. Bójt II vasárnapjára, Miért akart Jézus színében elváltozni? Vince Alajostól 3. Bójt III vasárnapjára. A mai tarizeusok és írástudókról és azokról akik megtartják Isten igéjét Fehérvártól. (Lásd 2-ik, januári füzetet) 4. Bójt IV. vasárnapjára. Honnét származik lelkünk aggodása és miként szabadulhatunk meg tőle. Anonymustól, 5. Szent József ünnepére. Szent József a baldoklók pártfogója. (Mutatvány Lepsényi Miklóstól.) 6. Bójt V. vasárnapjára. Jézus élet-szentségéből kiviláglik Istensége. Ilosvay Lajostól. 7. Gyümölcsöltő b. Assz. ünnepére. Tudnak-e és mennyiben a szentek az ember sorsáról? L. M. től 8. Fájdalmas B. Asszony napjára. Mária fájdalma mire tanít. † Körész Kelemtől 9. Virágvasárnapra. Édes Jézusunk lelki és testi szenvedéseiről. T. Pelikán Krisztól. 10. Nagypéntekre. Mire tanít Krisztus Urunk a keresztfáról. Sárossy Istvántól. 11. Husvét vasárnapra. Jézus feltámadása a hit, szív és egyház életében. Kováts Lajostól. 12. Husvét hétfőre. Krisztus urunk feltámadásába vetett hit, szt. hitünk alapja. Forster Jánostól. 13. Első áldozáskor. I. A sz. áldozás becséről. Lepsényi Miklóstól. II. A pap áldozás után. III. A gyermekek áldozása után. IV. A szülőkhöz. 14. Fehérvasárnapra (Husv. ut. vas.) Keresünk Krisztus békéjét. Vince Alajostól. 15. Husvét után II. vasárnapra. Krisztus urunk a „Jó Pásztor“. Epölyi Ferentől. 26. Missiói sz. beszédek. Irta: P. Abel Henrik S. J. (II — 10¹/₂ iv). II. Isten ítélete a vétkek fölött. III. A pokol IV. A gyónás. V. Hit és hitetlenség. VI. Vasárnap nyugalom és a vasárnap megszentelése. VII. Krisztus keresztje. VIII. A keresztény apa. IX. A keresztény férfi. X. Az erkölcs-

lenség. XI. A legméltóságosabb Oltárszentség. XII. A gyakorlati kereszténységre való visszatérés akadályai. Szives pártolásra ajánljuk e folyóiratot, amely beszédeinek tartalmassága által a főt papság hitbizományi igényeit kielegíti. Előfizetési ára egész évre 4 frt. Megrendelhető: Pozsony-ferenciek.

— **Az „Iskola“** c. folyóirat VII. évfolyama Bodnár G. szerkesztése alatt a felsőbb, közép és alsóbb népiskolák összes tanítóit érdeklő minden ügyet a legváltozatosabb alakban tárgyalta.

Megjelenik (a szünidőket kivéve havonként) egy évben tizszer. Előfizetési ára 2 frt. Rendkívülig az 1896-iki egész évfolyamot a t. tanító, növendékek és képeződés urak egy frt kedvezményes áron kapják, ha ezen kedvezményes előfizetési összeget a kiadóhivatalhoz (Reizer János könyvkereskedése Szatmáron) előre beiktatják.

Erdeklődők sziveskedjenek néhány nap alatt jelentkezni hogy a szétküldés ügye rendezhető legyen.

Mutatványszámot a kiadóhivatal, kívánatra szívesen küld. Tisztelettel az „I s k o l a“ s z e r k e s z t ő s é g e.

— **Értesítés.** 1896-ra a Kátéimalkönyvből a szegény gyermekek számára magyarában rendkívül olcsó népkiadás (6-ik) rendeztetik. Füzve: 1000 drb — 85 frt, csinos borítékkal. 500 drb — 45 frt, 100 drb — 10 frt, 50 drb — 5 frt 50 kr., 25 drb — 3 frt, 10 drb — 1 frt 30 kr., 1 drb — 14 kr. Körülbelül nyolc iv terjedelemben. Tartalma: 1. Mindennapi imák. 2. Kátéimák. 3. Különféle imák. 4. Enekek. (50 — 60). 5. Ministratio magyar betűkkel. (Bekötve minden példányra még 3 kr., félvászonban 4 kr., egész vászonban 5 kr., diszes aranyozással 6 kr. számítatik.) Megrendelhető (etiam erga sacra) kizárólagosan: Dr. Jozsits János plébánosnál: Baranya-Jánosi u. p. Magyar-Szék.

— **Lélekmentő.** Megdöbentő a sz. gyónás elbanyagolásának növekedése, különösen az iparosoknál és az ügynevezett műveltebbeknél. — Tennünk kell valamit, hogy az illetők annak szükségességéről és üdvös voltáról tudomást nyerjenek.

Erre alkalmasnak és igen ajánlatosnak véljük e könyvet: Lélekmentő. Irta Tóth Mike Kalocsán. Ara 50 kr. Miért is tömeges terjesztését javasoljuk.

A tárgy világos kezelése, az indító okok meggyőző ereje, az irány élénksége és változatos fordulatai, a közbeszött elbeszélések, hasonlatok és finom élő megjegyzések, egybekötve a mély alapossággal, oly érdekessé teszik e könyv olvasását, hogy alig bírja az ember félbeszakítani. — E könyvet minden felé szórniunk kell a házakba.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Zsinatvizgák 1896-ban.** Püspök urunk ő exleiája legújabb körlevele szerint a zsinatvizgák f. é. máj. 5. és 6. továbbá sept. 15. és 16-ik napján fognak megtartatni.

— **Felhívás a Maros-Szent-Imrén felállítandó Hunyadiemlék ügyében.** Nemzeti létünk második évezredének küszöbét átléptük. Elfoglaltszival állunk meg itt s lélekben visszaidézve a négy folyó virányain és Erdély bérci

közt lezajlott viharos századok eseményeit, hálát rebegek a mindenség hatalmas Úrának, ki nekünk „annyi balszerencse közt s oly sok vizsály után“ e nagy ünnepet megérünk engedé. Kegyeletes tisztelettel idözünk nemzeti szenteinek és hőseink emlékénel s az a kérdés merül fel bennünk: vajjon meg tudjuk-e egy ünnepelni e nemzeti ünnepet, hogy egyrészt méltó legyen az a dicső multhoz, másrészt meg a „Szózat“ költője által óhajtott „jobb kor“ bekövetkezéének biztosítékát nyujtsa?

Népek, nemzetek tüntek le ez ezer év alatt a földszínről; a magyar nemzet azonban mint az isteni Gondviselésnek kiszemelt eszköze sem megfogya, sem megtörve rendületlenül halad a számára kijelölt úton. Magyarországnak az ala rendeltetése, hogy a civilizációnak és a kereszténységnek határörvidéke, Erdély pedig annak legszélsebb védőbástyája legyen. Nemcsak véreinkért s a haza szent földjéért küzdöttek nemes elődeink hosszú évszázadokon át, hanem mint a nyugati civilizáció s a nemzeteket ujjaszülő kereszténység előőrsei életök árán mentették meg azoknak vívmányait Európa népei számára. „Siess a magyarok segítségére — írja Kapisztrán János a burgundi fejedelemhez — mert ők voltak azok, kik az elmúlt években saját vörüket ontották, hogy megkíméljék a miénket.“

Nemzeti történelmünk gazdag fényes korszakokban. Am mindezek fölött — hazánk ezredéves egén mind meg anny ragyogó csillagnak tartva az egyes fényes korszakokat — meteorként kiviláglik s csodás fényével tűnik elénk a nagy Hunyadinak törökverő korszaka. Hiszen mi lesz a magyarból, ha az isteni Gondviselés e hős férfit nem küldi Sámsonként védelmére? Mi lesz, ha a félbold mindent felemészto hatalmát fel nem tartoztatja Hunyadi vallásos bazafiassága, hadvezéri talentuma és az Izlam megtörésében fáradságot nem ismerő tetteteje? Ma a történelem nemzetünkről csak mint hajdaniról beszélne.

E dicső korszakok s ebben a nagy Hunyadi Jánosok *Maros-Szent-Imrénél* (Alsófehérmegye) Mezd bég felett 1442-ben aratott győzelme emléket óbajtjuk megörökíteni. — A szent-imrei baretéren áldozta fel magát Leonidásként fővezéréért büsiesen *Kemény Simon*, itt vezett el a magyar haza s a kereszténység igazi vértanujaként *Lépes György* Erdély akkori püspöke. A Szent-Imre teréről felkavart porban a törökverő esaták hőseinek szellemei, a Maros és az Ompoly lassan hömpölygő hullámai, melyek egykoron a hősök kimúló véréből dagadtak, szólnak felénk s jelt, emléket kérnek tőlünk, mert „itt törték össze rabigát Hunyadnak karjai.“

Bizunk tehát a magyar nemzet fiainak bazafiasságában hogy szavunk nem fog a pusztában elhangzani, hanem a magyar haza tiszszázados ünnepén mindnyájunk bonszerelme s nagy őseink iránti kegyelete hálaáldozatot gyújt Maros-Szent-Imrén a nemzet filléreim emelendő emléken. Hadd

birde ez emléke a késő unokáknak is, hogy az a nép mely az isteni Gondviselés jóvoltából fennállásának második évezredébe lépett, nem volt annyira törpe, hogy ősi nagyságot, nem volt annyira elfajult, hogy lős elődöket felejtessen, hanem szent ábítással és áldozatkészséggel járult ősei sirlakához, „hogy régi fényűl gyűtjön új szövötnket.“

A fenti cél megvalósítására szánt szives adományokat tek. Frölich Gyula gyógyszerész, egyleti pénztárhoz Gyula felhívára kérjük küldeni. Szivesen fogadunk bármily csekély adományt s nyilvánosan fogunk arról beszámolni.

Gyulafehérvárt, 1896. január hó 1-én.

Csató János, kir. tanácsos, alispán, egyleti elnök.

Körödy Péter, egyleti titkár.

— **Felhívás.** A kolozsvári m. kir. állami tanítóképezde ez évben tartja meg május vagy június hóban fennállásának 25 éves jubileumát; az ünnepségeknek egyik kimagasló mozzanata egy impozáns hangverseny lesz, melyen t. Boér Gergely képezdei zene tanár úr vezetése alatt az intézet volt és jelenlegi növendékei fognak működni. Éppen azért felkérem azon róm. kath. tanító és kántor-tanító urakat, kik a kolozsvári tanító-képezde növendékei voltak s a szabályszerű tanfolyamot itt teljesen be is fejezték, hogy a mennyiben Bourdeax Géza rendező bizottsági elnök úrtól, vagy a bizottság más tagjától más úton vagy levélben felszólítást még nem kaptak, úgy sziveskedjenek alólírthoz, (Kolozsvárt óvártér, 2. sz.) e felhívás tudomásvétele után — legkésőbb 8 nap alatt — az alábbi kérdésekre megfelelni. I. Hajlandó-e fenn jelzett jubiláris ünnepélyen megjeleni s azon közreműködni? II. Minő hangszereken játszik jelenleg, esetleg egyen vagy többen s milyen fokon pl. a hegedűn hányadik fekvésben (lágéban)? III. Az ének-karban melyik szolonába (I. II. tenor, I. II. bassus) osztható be? A cím a lehető legpontosabban kiteendő, mert minden jelentkező kartársunk a másorba felvett darabot begyakorlás végett jóval az ünnepély előtt postán megkapja. A részletes értesítést is a bizottság miudenkivel postán közli. Kolozsvár, 1896. febr. 24. hazafias üdvözléssel Sántha István róm. kath. főegyházi kántor.

— **Gyászhir.** Brassói gymnasiumunkat súlyos veszteség érte a tanári kar egyik derék tagjának elhalálása által. Megilletődött szívvel olvastuk és tesszük közzé a következő gyászjelentést: A brassói róm. kath. főgymnasium tanártestülete megszorodott szívvel jelenti szeretett kartársának Sándor János okl. rendes tanárnak 29 éves korában, 5 évi tanárkodás után, f. hó 23 án reggeli 3 $\frac{1}{2}$ órakor tüdővészben történt elhunyatát. Az emésztő kórnak, mely szemmeláthatólag rágódott a fiatal élet gyökerén, nem sokáig tudott ellenállani a különben is gyöngye szervezet. Benne a gymnasiumi ifjuság egy szakavatott és tapintatos vezért, a tanári kar egy szorgalmas és egyeslelklü munkatársat, a kath. státus egy bü és hálás szolgát veszített. A mint élt: nemes egyszerűségben, ugy halt meg: a hit karjai közt, a boldog öröklét reményében, Istennel kiengesztelődve. Tetemei Ó-Brassó hosszú utca 46. sz. alatti lakásáról f. hó 25-én d. u. 2 órakor, nyomban a beszentelési szertartás után, szülőhelyére Zetelakára fog-

nak átszállítani. Lelkéért a szent mise áldozat febr. 26-án 9 órakor fog a plebánia-templomban bemutatni. Az örök világgóság fényeskedjék neki! Brassó, 1896. február 24.

— **Nyilvános számadás és hála.** Mintán a felséges Ursten megsegített arra, hogy kicső bajnoka szt. László magyar király tiszteletére emelt yerespataki templomnak az ezredéves nemzeti ünnep alkalmából célba vett kifestésére szükséges költségek begyűltek: szent és elmulaszthatlan kötelességemnek ismerem e becses lap utján leghálásabb köszönetemet nyilvánítani azon kegyes jötevőknek, kik részt sz. tel. misék elvégezésével, részt jendományokkal szt. céloom előréseben segélyemre voltak. Legelőször is Kegyelmes Főpásztor urunk ő nagyméltóságának mondok hálaszavakat a kegyesen rendelkezésemre bocsátott 150 miséért, melyekből elvégeztek: Steiner Ede t. kanonok úr 5. s. Gál Miklós 3. s. Héjja Kálmán 4. s. Puskás Gergely 3. s. P. Krämer Bonifác 2. s. Paskó Antal 3. s. ifj. Kis József 2. s. Barabás József 2. s. Prokupek Samuel 2. s. Veress Sándor 2. s. Kone István 2. s. Tallyán Miklós 1. s. Bardoc István 4. s. Szántó Viktor 2. s. Veress Antal 2. s. Antal József 2. s. Fodor László 2. s. Tamás István 2. s. Betegh Imre 2. s. Miske Gyula 3. s. Lady Gyula 3. s. Ferenc József 3. s. P. Paál Anastáz 3. s. Tözsér László 2. s. Bálint László főesperes 4. s. Jankó Antal 2. s. Rápolthy Ferenc 2. s. Balogh Ignác 2. s. Kovács Elek 2. s. Gidófalvy Gergely 2. s. Lajos Balázs 2. s. Supka Béla 1. s. Bors László 1. s. Bence Lajos 2. s. Agoston Lajos főesperes 3. s. Csizsér János 3. s. Nagy Ignác 2. s. Veress Lajos 5. s. Máthé József 3. s. Pál Kálmán 1. s. A székü szentferenc-rendi báz 2. s. Dávid Sándor 2. s. Décei Péter 3. s. Papp József 3. s. Palikó Ferenc 3. s. Zagyva Mihály 3. s. Miklós Albert 4. s. Simon Sándor 4. s. Szekeres János 3. s. Erődy Dávid 3. s. Karácsonyi Dániel 3. s. Csizsér Adam 3. s. Katona György 3. s. Szabó Elek 2. s. Gazda Dénes 2. s. Oláh Antal 3. s. Pénzadományokkal pedig következők járultak a szent célhoz: Imets F. Jákó kanonok-főesperes 2 frt, Veszely Károly prépost-pleb. 1 frt, Csiky János főesp 1 frt, Hellmuth Ignác 1 frt, Müller János 2 frt., Lestyán Lajos 1 frt 50 kr., Biró Mihály 50 kr., Ninger Ignác apát-főesp. 2 frt, Ferency Benedek 1 frt, Buzás Mihály t. kanonok-főesp. 1 frt, Karácsony József 50 kr., P. Both Demeter 1 frt. P. Both Názár 50 kr., Lörinc Ferenc 50. kr., Both Ferenc t. kanonok-főesp. 1 frt, Ferency Károly esp. pleb. 1 frt, Zomora Dániel 1 frt, Balló János 50 kr., Molnár János 1 frt, Benkő Pál főesp. pleb. 1 frt, Puskás Alajos 50 kr., Takó János 1 frt, Rác Pál 1 frt, Jancsó Ernő 1 frt, Buday János 5 frt, Szabó Ferenc 1 frt, összesen 31 frt. melyhez hozzá adva a fennebbi stipendiumokat — 60 frtot, lesz az egész segély 91 frt. Fogadják a nagylelkü jötevők kegyes adományaikért leghálásabb köszönetemet; különösen a méltóságos és főtisztelendő főesperes urak ama nagy kegyeikért, hogy alázatos kérésomet kerületeikben körözetni méltóztattak. Az örök élet koronája legyen jutalmuk az Úr bázá díszítésére hozott minden áldozataikért. Verespatakon, 1896. február hó 20 án. Sney József, plebános

Kiadja: Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: Pál Antal.

Szerkesztőtársak: Bálinth György, Péter János dr., Vass Albert, Zlamál Agoston.

Nyomatott Papp Györgynél a plisp. lyc. könyvnyomdában Gyulafehérvárt.